

Sivistysvaliokunta

Asia: Perusopetuslain muuttaminen (valmistavan opetuksen lisäopetus ja aamu- ja iltapäiväkerhojen maksut)

Viite: HE 103/2025 vp

Perusopetuksen valmistavan opetuksen lisäopetus

Sivistysala ry:n tavoitteena on, että Suomi on parhaiten koulutettujen ihmisten hyvinvoiva, avoin ja vetovoimainen maa, jossa osaamisella ja luovuudella tehdään parempaa maailmaa. Sivistä pitää tärkeänä sitä, että koulutuksen kehittämisessä huomioidaan hallitusohjelmaan kirjatun mukaisesti vieraskielisten oppilaiden määrän kasvu. **Sivistä suhtautuu myönteisesti valmistavan opetuksen kehittämiseen ehdotetulla tavalla.**

Sivistä pitää erittäin kannatettavana sitä, että yksityiset opetuksen järjestäjät voisivat jatkossa järjestää valmistavaa opetusta sekä valmistavan opetuksen lisäopetusta perusopetuslain 7 § säädetyn perusopetuksen järjestämisluvan perusteella. Tämä edistää valmistavan opetuksen riittävän tarjonnan varmistamista.

Sivistä kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ei ole käsitelty lainkaan yliopistojen harjoittelukoulujen roolin kehittämistä valmistavassa opetuksessa. Tulevien opettajien osaamisen kannalta olisi erittäin arvokasta, että myös harjoittelukouluille säädettäisiin mahdollisuus järjestää valmistavaa opetusta. **Sivistä ehdottaa, että valmistavaa opetusta sekä valmistavan opetuksen lisäopetusta voisi järjestää myös yliopistolain 88 § perusteella järjestettävässä perusopetuksessa.**

Sivistä pitää tarpeellisena sitä, että esityksessä ei ehdoteta muutoksia opetushenkilöstön kelpoisuuksiin. Valmistavaa opetusta on voinut antaa esimerkiksi luokanopettaja, aineenopettaja tai erityisopettaja. Valmistavan opetuksen sekä ehdotetun lisäopetuksen kohderyhmä on moninainen, jolloin on olennaista, että paikallisesti on mahdollista harkita millainen koulutustausta antaa parhaat edellytykset valmistavan opetuksen toteuttamiseen.

Sivistä pitää ehdotusta tarpeellisena erityisesti perusopetuksen yläluokille siirtyvien oppilaiden kannalta, sillä aineenopetuksessa kielitaidon merkitys korostuu. Koulutuksen järjestäjiltä saadun palautteen perusteella kielelliset valmiudet eivät ole aina edes alkeiskielitaidon tasolla.

Sivistä pitää hyvänä, että lisäopetusta kohdennettaisiin tarveperustaisesti silloin kun kielellisten valmiuksien kehittäminen sitä edellyttää. Vastaavasti on kotoutumisen kannalta tärkeää, että oppilaat siirtyvät valmistavasta opetuksesta perusopetukseen heti, kun oppilaalla on siihen edellytykset. Tarve valmistavaan opetukseen sekä valmistavan opetuksen lisäopetukseen on arvioitava oppilaskohtaisesti.

Uudeksi rajaukseksi ehdotetaan, että Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset oppilaat eivät voisi osallistua valmistavaan opetukseen. Sivistä pitää tätä tarkoituksenmukaisena. Sivistä näkee kuitenkin tarpeelliseksi säätää mahdollisuudesta poikkeukseen, mikäli se olisi tarpeellista oppilaan kielitaidon kannalta.

Tällä hetkellä valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan valmistavan opetuksen pääpaino on suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa, joiden osalta tavoitteena on kehittyvä alkeiskielitaito. Lausuttavana olevassa luonnoksessa viitataan eri yhteyksissä "peruskielitaitoon". Esimerkiksi säännöskohtaisten perusteluiden mukaan lisäopetusta kohdennettaisiin niille, joilla ei olisi vielä "riittävää peruskielitaitoa opetuskielessä". Tämän todetaan tarkoittavan sellaisia suomen tai ruotsin kielen valmiuksia, joita oppilas tarvitsee perusopetuksessa. Sivista tulkitsee täsmällisemmän kielitaidon tavoitetason jäävän Opetushallituksen täsmennettäväksi. Sivista katsoo, että erityisesti yläkouluvaiheeseen siirtyvien kannalta tulisi harkita tavoitteeksi peruskielitaidon alkuvaihetta, jotta valmiudet aineopiskeluun ovat riittävät.

Perusopetuksessa järjestettävään valmistavan opetuksen lisäopetukseen ehdotetaan kohdennettavaksi 20,279 miljoonaa euroa vuosittain. Kiinteä määräraha ei muutu kustannusten tai oppilasmäärien muuttuessa. Tämä voi muodostua haasteeksi, mikäli vieraskielisten lasten määrä ja kysyntä lisäopetukseen kasvaa huomattavasti. Tällainen rahoituskäytäntö on haastava koulutuksen järjestäjille rahoituksen ennakoitavuuden näkökulmasta. Vastaava haaste on esimerkiksi aikuisten perusopetuksen rahoituksessa: kysynnän kasvaessa kurssikohtainen rahoitus on pienentynyt, mikä on johtanut paineeseen supistaa kurssitarjontaa.

Sivista ehdottaa pohdittavaksi mahdollisuutta säätää mekanismista, joka varmistaisi oppilaskohtaiselle rahoitukselle minimitason.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottaminen

Sivista pitää ehdotusta aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen indeksisäännöksestä kannatettavana.

Opetusryhmien muodostaminen (20 g §)

Sivista ei kannata opetusryhmien muodostamiseen liittyvää ehdotusta, jolla rajattaisiin esiopetuksen ryhmäkoko. Sivista huomauttaa, että koulutuksen järjestäjät ovat parhaillaan toimeenpanemassa oppimisen tuen 1.8.2025 voimaan tulleita muutoksia. Ei ole kohtuullista vyöryttää järjestäjille tässä vaiheessa uusia säädöksiä. Opetushallitus on lausunut, että ehdotetut muutokset voisivat johtaa siihen, että lapsen olisi siirryttävä esiopetukseen toiseen toimipaikkaan, kuin missä käy varhaiskasvatusta. Tätä ei voi pitää lapsen edun kannalta tarkoituksenmukaisena.

Helsingissä 29.9.2025

Sivistysala ry

Heikki Kuutti Uusitalo, johtaja, politiikka ja vaikuttaminen

Annakaisa Tikkinen, johtava asiantuntija, politiikka ja vaikuttaminen
annakaisa.tikkinen@sivista.fi, puh. +358403566082

Sivistysala tekee sinnikästä työtä koulutuksen, osaamisen ja luovuuden puolesta. Sivista edustaa yli 430:a yksityistä sivistysalan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on noin 70 000 alan ammattilaista. Olemme Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.